

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Tádzsikisztán országinformáció

Készítette:

Tar György, KGA

Ujvári Márton, KGA

2019

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Fontosabb gazdasági mutatók

Mutató megnevezése	Mértékegység	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
GDP értéke (folyó áron) (IMF)	Mrd USD	7,633	8,506	9,236	7,855	6,953	7,146	7,52
GDP változása (reál) (IMF)	%	7,50	7,40	6,70	6,00	6,90	7,10	7
Egy főre jutó GDP folyó áron (IMF)	USD/fő	949,65	1040	1110	919,07	795,98	800,8	825,77
Infláció (HICP) (IMF)	%	5,83	5,01	6,10	5,8	5,90	7,3	3,8
Munkanélküliségi ráta (% of total labor force) (modeled ILO estimate) (WB)	%	11,7	11,8	11,6	11,4	11,0	10,7	10,9
Export értéke (WB)	Mrd USD	1,32	0,94	0,84	0,82	0,89	1,13	-
Import értéke(WB)	Mrd USD	5,03	5,12	4,14	3,32	2,92	2,93	-
iFDI állomány(Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$)(WB)	Mrd USD	-0,24	0,13	0,31	0,43	0,24	0,11	-
oFDI állomány(Foreign direct investment, net outflows (BoP, current US\$) (WB)	Mrd USD	-	-0,16	-	-	-	0,12	-

Forrás: IMF, World Bank

Gazdasági és politikai helyzetkép

Alapinformációk: politikai berendezkedés, gazdasági-politikai szövetségi és viszonyrendszer:

Tádzsikisztán elnöki köztársaság. Emomali Rahmon tölti be az államfői posztot 1994. november 6-a óta, 2013-ban újabb 7 éves időszakra választották meg.

Az ország tagja az ENSZ-nek, a WHO-nak, a FÁK-nak, a Sanghaji Együtműködési Szervezetnek (SCO), a Kereskedelmi Világszervezetnek (WTO), a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetének. *Megfigyelhető az együttműködés erősödése a FÁK országokkal (például áramexport tekintetében a Közép-Ázsiai Villamosenergia Rendszerrel), illetve Kínával.*

Aktualitások: Magyarország és Tádzsikisztán együttműködése vízügyi területen jelentősnek tekinthető, amit várhatóan egy vízügyi együttműködési megállapodás foglal magába. Az MKIK-ban a tádzsik kapcsolatokkal a Nemzetközi Igazgatóság foglalkozik, külön tagozat alapítására még nem került sor. 2019. április 23-án megalakult a Parlament Magyar-Tádzsikisztáni Baráti Csoportja (2018-2022-es ciklus), elnöke Potocskáné Kőrösi Anita képviselő, alelnökei Barcza Attila és Horváth István képviselők. A Baráti Csoport megalakulása elősegítheti országaink közötti kapcsolat erősítését.

Választások: A 2015. március 1-jei parlamenti választások eredményeként Rahmon elnök pártja, a Tádzsikisztán Népi Demokratikus Pártja 65,4%-os győzelemmel a parlament 63 mandátumából 51-öt szerzett.

Gazdaságpolitikai célok: Tádzsikisztán 2030-ig szóló nemzeti gazdaságfejlesztési stratégiájának megvalósulását az oktatás korszerűsítésére, a természeti kincseinek kiaknázására, a K+F elősegítésére építik. Az ország fejlesztésében építenek az ENSZ-el, az USA-val és az EU-val való együttműködésre. A különleges gazdasági övezetekben (www.fez.tj) létrejövő termelési tevékenységet kiemelten támogatják.

Kiemelkedő érdekcsoportok: A gazdaságban legnagyobb beruházó maga az állam (<https://www.worldbank.org/en/country/tajikistan/overview#3>).

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Kilátások

GDP és infláció előrejelzés kormányzati és/vagy nemzetközi oldalról, Kormányzati szektorális fókusz:

A Világbank (<https://www.worldbank.org/en/country/tajikistan/overview#3>) kedvező külső környezet esetében pozitív középtávú kilátást feltételez. A GDP növekedése az Oroszországgal pozitívan (bár mérsékelten) növekvő gazdasági együttműködéstől, a főbb exportáruk (gyapot és alumínium) árának emelkedésétől, valamint az országon belüli regionális együttműködés elmélyítésétől függ. A tádzsik vendégmunkások pénzátutalásai finanszírozzák a magánfogyasztás bővülését, de szükséges végrehajtani a bankrendszer konszolidációját, bővíteni a hitelezést. A folyó fizetési mérleg várhatóan továbbra is hiányt mutat a tőkeigényes energetikai beruházások miatt. A GDP 7% feletti mértékben bővül (<https://tradingeconomics.com/tajikistan/gdp-growth-annual>), a középtávú infláció 7% körül alakul (<http://www.nbt.tj/en/>).

Feltételezett jövőbeli húzóágazatok, kormányzati beruházási prioritások:

A Tajikinvest (www.tajikinvest.tj) prioritási szektoroknak tekinti a pénzügyi, a vízienergia-termelő, a közlekedési, az agrárgazdasági szektorokat, a bányászatot, a vegyipart, a könnyűipart és a turizmust.

Veszélyek, piacra lépési nehézségek:

Az eljárásokat a helyi államigazgatási szervek is értelmezhetik. Cégbejegyzés a törvényben előírt 5 nap helyett esetenként akár 1 hónapig is elhúzódhat. A külföldi állampolgár ügyvezetői kinevezése csak adószám és munkavállalási engedély beszerzését követően érvényes. Helyi/külföldi munkaerő elvárt aránya 70/30 %. A munkáltató részéről történő felmondás esetén végkielégítés fizetésével kell számolni, terhes vagy 3 évesnél fiatalabb gyermeket nevelő nő elbocsátása tilos.

Az import-export eljárások ismertetésére 2019-ben egy új honlapot indítottak (<https://tajtrade.tj/?l=en>), amely részletesen tartalmazza a vonatkozó eljárások leírását.

Adókönyvzet rövid bemutatása

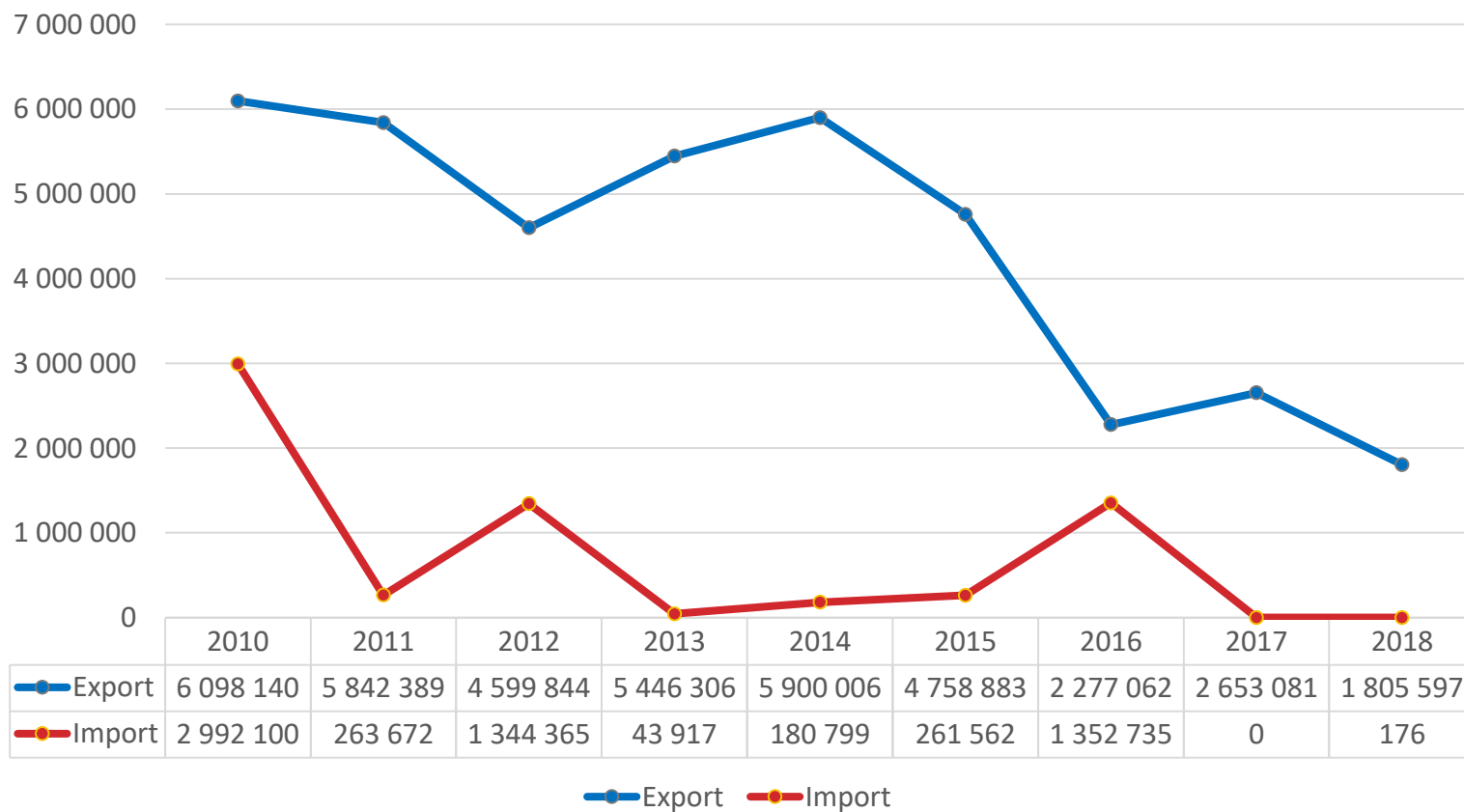
Az Adókönyv mellett az adózás rendjét a tádzsik költségvetési törvény (a kedvezmények vonatkozásában), a tádzsik kormány rendeletei (az egyes adókkal és kedvezmények nyújtásának menetével kapcsolatban) és az Adóbizottság különböző utasítása (az adófizetés rendjére vonatkozóan) szabályozzák. (Tádzsik adóhatóság - <http://www.andoz.tj/> (tádzsik és orosz nyelven), Tádzsik adótörvények – www.customs.tj vagy http://tj.spinform.ru/nalogovaya_systema.html (orosz nyelven))

Egyes adók: ÁFA – 18%, ingatlanadó – 3-15%, szociális adó (munkáltató) – 25%, szociális adó (munkavállaló) – 1%, gjm adó – 1-15%, Vállalkozói adó – termelő vállaltok részére 13%, más vállalatok részére 23%. Konkrét ügylet előkészítése esetén javasolt véleményt kérni egy nemzetközi vagy tádzsik jogi irodától.

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Kereskedelmi forgalom (USD)

Forrás: KSH

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Kereskedelmi kapcsolatok I.

Magyar vállalati jelenlét:

Richter Gedeon Nyrt.-nek kereskedelmi képviselte van az országban.

Exportszerkezet:

Magyarország és Tádzsikisztán kétoldalú áruforgalmát (KSH adatai alapján) 2018-ban a 1,8 millió USD összegű export jellemezte, tádzsik import nem érkezett Magyarországra. A magyar export fő termékei: gyógyszeripari termékek - 55%, feldolgozott zöldség és gyümölcs termékek - 15%, ital (alapvetően ásványvíz) - 5%.

Gazdaságdiplomáciai kapcsolatrendszerünk:

Magyarország 1992. július 2-án létesített diplomáciai kapcsolatot a Tádzsik Köztársasággal. Hazánk a nur-szultáni, míg Tádzsikisztán a bécsi nagykövét akkreditálja a partnerországba. Tádzsikisztánban hamarosan kinevezésre kerül tiszteletbeli konzulunk.

A Magyarország és a Tádzsik Köztársaság között létrejött, a beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről szóló Megállapodás kihirdetéséről szóló 2018. évi XXXIII. Törvény kihirdetésének napja: 2018. július 19.

Vásárokon való részvétel, kereskedelmi delegációk az elmúlt egy évben

A kiállításokról a tádzsik Kereskedelmi és Iparkamara honlapján lehet tájékozódni (www.tpp.tj - újdonságok között).

Üzleti környezetre vonatkozó gyakorlati tudnivalók: állami ünnepek, üzleti kultúra tudnivalók:

Ünnepek: Január 1. – Újév, Március 8. - Nemzetközi Nőnap, Március 20-22. - Nauriz, perzsa újév, Május 1. – a Munka ünnepe, Május 9. – a Győzelem napja, Június 27. – a Nemzeti egység napja, Szeptember 9. - a Függetlenség napja, November 6. - az Alkotmány napja. Vallási ünnepek: a két legjelentősebb muzulmán vallási ünnep a Böjt megtörésének ünnepe, mely a Ramadánt zárja le, majd ezt követően 70 nappal az Áldozathozatal napja.

Tárgyalási stílus: A vendégszeretet, az alázat és a tisztelet elengedhetetlen a sikeres kapcsolatokhoz. A találkozók általában nem kezdődnek pontosan és nehéz a végét előre megjósolni. A tádzsik vendégszerettel fűszerezett találkozók alkalmával számítsunk elhúzódó beszélgetésre, melynek célja a tárgyaló partner szándékainak kifürkészése, jóindulatának felmérése.

Tádzsikisztánba való belépéshez vízum szükséges. Turista vízum a Dusanbei repülőtéren igényelhető, más esetben az ország bécsi nagykövetségéhez kell fordulni - <http://konzuliszolgalat.kormany.hu/azsia?tadzsikisztan> .

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Kereskedelmi kapcsolatok II.

Beviteli szabályozás sajátosságai, különleges előírások, piacra lépési nehézségek

A rendelkezésre álló előírások ellenére előzetes konzultációt javaslunk egy partnerrel, képviselővel. Elsősorban a www.tajtrade.tj honlap tanulmányozását javasoljuk.

Bankrendszer, ajánlott fizetési módok (nemfizetési kockázat szintje), árfolyamkockázat

2019.05.13-án az országban 17 bank és 62 egyéb pénzügyi szolgáltató működött. Bankkapcsolatok létesítése során célravezető tájékozódni az EXIM-nél (www.exim.hu) a hozzáférhető finanszírozási és kockázat-megosztási megoldásokról. A tádzsik nemzeti valuta, a szomoni (TJS) gyengül, aktuális árfolyamot a nemzeti bank honlapján célszerű ellenőrizni: <http://www.nbt.tj/en/>.

Egyéb üzleti kockázati faktorok a célországban (partnerek ellenőrzésének módja, pl. van-e kötelező kamarai nyilvántartás, korrupció esélye, átlagos üzletkötési idő, stb.)

A partnerek ellenőrzésének megbízhatósága nem tekinthető megnyugtatónak. Nagyon sokat számít a személyes kapcsolat. Nagyon fontos figyelembe venni, azt, hogy az üzleti ajánlatokat, bemutatkozó leveleket, e-mail-eket orosz nyelven célszerű készíteni, az angol nyelvű ajánlatokra a kis- és közepes vállalkozásoktól kevesebb eséllyel lehet választ kapni. Az e-mail-en küldött ajánlatokkal többnyire csak akkor foglalkoznak, ha az egy ismert személytől érkezik, de ebben az esetben is telefonon célszerű érdeklődni az e-mail-ek vételéről. A tádzsik külkereskedelmi törvény alapján mindenki jogosult külkereskedelmi tevékenység folytatására. Azok a jogi és magán külföldi személyek, amelyeknek, vagy akiknek nincs regisztrált képviselőjük Tádzsikisztánban, szabadon hozhatnak árut az országba, de azt a helyi vonatkozó engedélyekkel rendelkezők részére adhatják csak el. A kormány bizonyos esetekben export- és importkorlátozásokat vezethet be.

Közbeszerzési rendszer, részvételi lehetőségek projektekben, közbeszerzésekben, pályázatokban

Tenderekről lehet tájékozódni a www.zakupki.gov.tj/ honlapon (részben elérhető). Helyi partnerek nélkül a tendereken nagyon nehéz sikeresen szerepelni. A lehetőségekről lehet továbbá tájékozódni például: www.tj.all.biz.

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Kereskedelmi kapcsolatok III.

[Célországban található partnerszervezetek \(kamarák, szövetségek, exportösztönző társszervezet\)](#)

A tádzsik Kereskedelmi és Iparkamara (<http://tpp.tj/>) segítséget nyújthat az üzleti kapcsolatok kiépítésében.

[Kapcsolatfelvétel, partnerkeresés javasolt módja:](#)

A személyes kapcsolatok kiemelt fontossága miatt a partneri viszony kialakítását a tádzsik, illetve a nemzetközi vásárokon való részvétel, a tádzsik Kereskedelmi és Iparkamara közreműködése, illetve közvetlen kapcsolatok alapozhatják meg.

[Fizetési módokat, és javasolt értékesítési csatornák](#)

Lehetőségek szerint előrefizetés javasolható. Fizetési módokat kialakítását megelőzően célravezető tájékozódni az EXIM-nél (www.exim.hu) a hozzáférhető kockázat-megosztási megoldásokról.

[Szállítási lehetőségek és feltételei](#)

A szállítási lehetőségekről, megoldásokról célszerű tájékozódni a magyar fuvarozó/speditőr cégektől. Hazánk és Tádzsikisztán között mindezidáig nem merült fel a közvetlen légi járat indításának igénye.

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Befektetési kapcsolatok I.

Legnagyobb magyarországi befektetők és tevékenységük

Richter Gedeon Nyrt. rendelkezik képviselettel az országban. A képviselet támogatja az Richter Gedeon Nyrt. Által gyártott gyógyszerek értékesítését.

Befektetés-ösztönzési projektek az előző években, fókusz

A tádzsik állam az általa előirányzott projektek támogatásához alapvetően külföldi forrásokra számít. A programok: a Világbank mezőgazdaság üzleti fejlesztését támogató program (<http://projects.vsemirnyjbank.org/P132652?lang=ru>), Az Ázsiai Fejlesztési Bank vízbázis fejlesztési programja (<https://www.adb.org/ru/news/adb-additional-support-improve-water-management-tajikistan>). A tádzsik kis- és közepes vállalatokat tömörítő szövetség (www.namsb.tj) ugyancsak támogatást nyújt projektekhez. Célszerű ugyanakkor figyelembe venni azt, hogy helyi partner nélkül nem várható eredményes szereplés ezekben a projekteken. A lehetőségek felmérése céljából javasoljuk tájékoztatást kérni az EXIM-től (www.exim.hu) a hozzáférhető finanszírozási és kockázat-megosztási megoldásokról.

A célország befektetés-ösztönzési rendszerének bemutatása

A tádzsik befektetési törvény (http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=237404) minden területen egyenlő feltételeket hirdet meg a külföldi befektetők részére. A kiadott üzleti engedélyeket a befektetéseket és állami tulajdont kezelő állami bizottság tartja nyilván (<http://www.ijozat.tj/index.php?lang=ru>). A befektetés-ösztönzés igénybevételéhez helyi partnerrel célszerű rendelkezni.

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Befektetési kapcsolatok II.

Cégalapítási szabályok, társasági formák, cégbejegyzés adminisztrációs igénye

A külföldi társaságok fiókokat vagy képviselőket hozhatnak létre. A fiókok folytathatnak üzleti tevékenységet, a képviselők csak képviselői feladatokat láthatnak el. A vegyesvállalatok egyes szektorok kivételével (légiközlekedésben, műsorszórásban korlátozzák például a külföldi tulajdon arányát és külföldi ügyvezető kinevezését) bármilyen tevékenységre alapíthatóak. Az alapítónak (képviselőjüknek) a kijelölt adóhatóságnál kell beadni a dokumentumokat. A bejegyzésnek elvileg 5 nap alatt kell megtörténni, de a folyamat 1 hónapig is elhúzódhat. Az alaptőkét 1 éven belül kell feltölteni és erről tájékoztatni a bejegyző hatóságot. Bizonyos tevékenységeket csak külön engedély birtokában lehet folytatni, úgymint földhasználattal és kitermeléssel, bank, audit, építőipari tevékenységekkel kapcsolatban. A cég alapítása előtt célszerű irodát bérelni. Minden dokumentumot tádzsik nyelven közjegyzői hitelesítéssel kell benyújtani. Külföldön kiállított dokumentumot Apostille-val ellátva kell biztosítani. (Társaságok alapítása Tádzsikisztánban például: <http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/t/tajikistan/TJK.pdf>, célszerű kikérni egy szakértő/jogi iroda véleményét).

Adózási szabályok, befektetés esetén adózási kedvezmények a célországban

Adózások – lásd „Kilátások” oldal. Tevékenység megkezdése előtt célszerű adószakértő tanácsát kérni. Kedvezmények: 200.00 USD – 5 millió USD befektetés esetén 2-től 5 évig társasági adó fizetése esetén kedvezmény kapható. A mezőgazdasági gépek, berendezések, ipari, technológiai berendezések, gyógyászati és gyógyszer-előállító berendezések behozatala esetén AFA fizetése alól felmentés kapható (www.tajikinvest.tj).

Ajánlott cégképviselői formák a célországban

A leggyakrabban a Kft. (LLC) formát alkalmazzák. A gyenge értékpapír piac miatt Rt.-t ritkán alapítanak. Annak ellenére, hogy a Kft. esetében a minimális alaptőke követelmény 60 USD, és az Rt. esetében 110 – 560 USD, célravezetőnek látszik minimum 10.000 USD alaptőkével alapítani társaságot. (Cég alapítása esetén célszerű kikérni egy jogi iroda tanácsát.)

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Befektetési kapcsolatok III.

Esetleg befektetésekhez igénybe vehető munkaerő támogatások, pályázati források

Mivel az ország kiemelt erőfeszítéseket tesz a külföldi tőke bevonására, állami támogatás igénybevétele nem valószínű. Vegyesvállalat alapítása esetén az állammal szerződést lehet kötni. Az esetleges kedvezmények a szerződés részét képezhetik. A különleges gazdasági övezetekben történő cégalapításnál (http://www.tajinvest.tj/en/tajikistan/free_economy_zone/) adózási kedvezményeket lehet igénybe venni.

Jogsabályi háttér a befektetési kapcsolatok elősegítését az egyrészről az Európai Közösségek és azok tagállamai, másrészről a Tádzsik Köztársaság közötti partnerség létrehozásáról szóló, 2004. október 11-én aláírt Partnerségi és Együttműködési Megállapodás kihirdetéséről szóló 2008. évi XIII. törvény foglalja keretbe, amely kölcsönösen meghatározza a vonatkozó törvények, előírások diszkriminációmentes alkalmazását.

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Együttműködési lehetőségek

Mezőgazdasági és
élelmiszer feldolgozó
technológiák,
élelmiszerbiztonság,
közös termelő/tenyésztő
bázisok

Gyógyszerek,
orvosi műszerek

Vízipar (ivóvízellátó
rendszerek működtetési
tapasztalatainak átadása,
rendszerek tervezése)

ICT

R & D, tudás és
technológia transzfer

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Kiemelt ágazatok

Az ország kapcsolatait tekintve a legtöbb külföldi befektető Kínából, illetve Oroszországból érkezik. Az ország fejlődésének finanszírozásában a nemzetközi pénzügyi szervezetek és részt vesznek. A Világbank 2018-ban kettő - 1,8 millió USD és 16,57 millió USD összegű - projekt finanszírozását hagyta jóvá . Az EBRD 386 millió EURO portfólióval rendelkezik. Az ADB 2018. december 31-ig összesen 154 projekt esetében 1,75 milliárd USD összegű finanszírozást nyújtott .

Az országban sok nemzetközi vállalat van jelen. A nemzetközi és helyi vállalatokról az alábbi honlapokon lehet tájékozódni:

https://www.glassdoor.com/Reviews/dushanbe-reviews-SRCH_IL.0,8_IM1694.htm

<http://flagma-tj.com/ru/kompanii-k-1.html>

<http://vdushanbe.ru/catalog/>

A potenciális vevők keresésében a tádzsik Kereskedelmi és Iparkamara nyújthat segítséget (<http://tpp.tj/>).

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Elérhetőségek

Magyarország külgazdasági attaséja Nur-Szultánban:

Ujvári Márton

Cím: ul. Koszmonavtov 62., 010000 Nur-Szultán, Kazahsztán

Email: trade.ast@mfa.gov.hu

Hivatali telefonszám: +7 717 255 0323

Mobil telefonszám: +7 701 221 57 93

Magyarország külgazdasági attaséja Almatiban:

Tar György

Cím: ul. Muszabajeva 4., 050043 Almati, Kazahsztán

Email: trade.ala@mfa.gov.hu

Hivatali telefonszám: +7 727 247 2570

Mobil telefonszám: +7 701 761 0460

A KGA-k tevékenysége Kazahsztánra, Kirgizisztánra és Tádzsikisztánra terjed ki.